

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آو ساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی

تحلیل شاخص توسعه انسانی در نقاط روستایی ایران

علی حیدری^۱، فروغ فرجی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه یاسوج ali.urban@yahoo.com & aheidari@mail.yu.ac.ir

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه شناسی دانشگاه یاسوج

چکیده- امروزه توسعه از مفهوم الگوی رشد اقتصادی محض خارج شده و علاوه بر رشد اقتصادی، با الگوی عدالت اجتماعی، توسعه انسانی، خودتکایی و تعادل‌های بوم‌شناسانه پیوند خورده است. بر این اساس توسعه را می‌توان تحول و ارتقاء کمی و کیفی شرایط زیست، تولید، فرهنگ بومی و جوامع انسانی در خلال زمان دانست. از میان ابعاد مختلف توسعه، بحث توسعه انسانی جایگاه منحصربه‌فرد و قابل توجهی دارد. چرا که از انسان هم به عنوان هدف توسعه و هم به عنوان ابزار توسعه یاد می‌شود. توسعه روستایی نیز با رویکردها و راهبردهای متعددی مطرح است و آن چه در مقاله‌ی حاضر مدنظر قرار می‌گیرد توسعه انسانی در روستاهاست که تأثیر مهمی در سیر توسعه‌ی مناطق روستایی به جا خواهد گذاشت. بر این اساس در مقاله‌ی حاضر ضمن تبیین ساختار شاخص توسعه انسانی، جایگاه نقاط روستایی کشور، از منظر شاخص مذکور براساس آمارهای سال ۱۳۸۵ مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: توسعه انسانی، روستا، ایران، توسعه روستایی.

۱. مقدمه

که در ارتباط با بعضی ارزش‌ها مطلوب تشخیص داده شده است [۲].

از آنجا که برنامه‌های توسعه، بر اساس تعریف‌های کلاسیک و اولیه آن (تعریف‌هایی که فقط بعد اقتصادی توسعه را دربرمی‌گیرد)، دستاوردی را که از آنها انتظار می‌رفت، یعنی رشد فزاینده‌ی سطح زندگی مردمان را به بار نیآورد، بلکه سبب تقسیم شدن جهان به دو بخش دارا و ندار شد، کم‌کم جوانب دیگر توسعه، از جمله جنبه‌ی اجتماعی آن مورد توجه محافل علمی قرار گرفت. همچنین پس از تجربه‌های تلخ دهه‌های ۵۰ و ۶۰ میلادی، سازمان ملل در قطعنامه‌ی ۲۶۲۶ در زمینه‌ی استراتژی بین‌المللی توسعه، افزون بر دگرگونی‌های کیفی و ساختاری اقتصاد جامعه، به برخی متغیرهای اجتماعی از جمله کاهش نابرابری، فقر و ... در قالب توسعه اشاره کرد و با رسمیت یافتن برخی متغیرهای اجتماعی توسعه در محافل علمی و رسمی، توسعه اجتماعی به عنوان یکی از معیارهای اساسی مورد توجه قرار گرفت [۳]. مرکز توسعه‌ی منطقه‌ای ملل متحد (UNCRD) توسعه‌ی اجتماعی را تدارک خدمات اجتماعی مورد نیاز شهروندان می‌داند و بر بهبود کیفیت زندگی مردمان از راه

توسعه و توسعه‌یافتگی از جمله مباحثی است که همواره ذهن سیاستگذاران و برنامه‌ریزان را به خود مشغول داشته است. کشورهای مختلف و حتی مناطق تشکیل‌دهنده‌ی آنها خواهان دستیابی به سطحی از توسعه معتادل و پایدار هستند که بتواند به بهبود زندگی تمام مردمان بیانجامد. اما اینکه توسعه چیست و انتظار مردم و جامعه از این فرآیند چیست، اصلی‌ترین سوالی است که شاید پاسخ واحدی به آن داده نشده است. تعاریف مختلف و متعددی از توسعه ارائه شده است که به رغم متفاوت بودن آنها، همگی بر گستردگی و چندبعدی بودن توسعه اتفاق نظر داشته و غایت آن را بهبود شرایط زندگی و یا به عبارتی زندگی بهتر و برتر برای تمامی نسل‌ها می‌دانند [۱]. گی‌روشه توسعه را کوششی به منظور ایجاد تعادلی تحقق نیافته یا راه‌حلی در جهت رفع فشارها و مشکلاتی که پیوسته بین بخش‌های مختلف زندگی اجتماعی و انسانی وجود دارد، تعریف می‌کند، از نظر او توسعه کلیه کنش‌هایی را دربرمی‌گیرد که به منظور سوق دادن جامعه‌ای به سوی تحقق مجموعه‌ای منظم از شرایط زندگی جمعی و فردی صورت می‌گیرد،

مشارکت روستائیان در فرآیند تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی، اجرا و مدیریت روستایی را نیز دربرمی‌گیرد [۵]. با چنین نگرشی، توسعه روستایی باید به منزله‌ی یکی از اجزای جدایی‌ناپذیر و نیروی محرکه کل فرآیند توسعه به شمار آید. فعالیت‌های توسعه منابع انسانی یکی از ملزومات بهینه‌سازی ساخت و کارکرد هر سازمان یا سیستمی است که به افزایش بهره‌وری کارآیی نیروی انسانی در سن تحصیل به عنوان نیروهای بالقوه و آتی بازار اشتغال و جمعیت فعال یاری می‌رساند. اینگونه فعالیت‌ها از سویی بطور بالفعل با نیروهای فعال به‌ویژه نیروهای شاغل در هر سازمانی سروکار می‌یابد و از سوی دیگر به لحاظ یک دیدگاه سیستمی و یا کل نگر^۱ می‌تواند تمامی افراد جامعه را در برگیرد.

۳. شاخص توسعه‌ی انسانی^۲ و توسعه‌ی روستایی

برای دستیابی به توسعه روستایی، دیدگاه‌های مختلف، نظرات مختلفی ارائه داده‌اند. برخی توسعه را صرفاً از جنبه‌ی اقتصادی مورد توجه قرار داده‌اند و عامل اساسی برای رسیدن به توسعه را منابع مالی نظیر پس‌انداز، سرمایه‌گذاری و غیره قلمداد می‌کنند. گروهی که توسعه را جامعه شناسانه تحلیل می‌کنند و روحیه کارفرمایی را عامل مهم و مؤثر در پیشبرد توسعه می‌دانند و عده‌ای دیگر عوامل فرهنگی و برخی نیز عوامل اجتماعی نظیر آموزش و پرورش، حفظ و افزایش بهداشت، سلامتی و تحقق تأمین اجتماعی را مهم و مؤثر می‌پندارند. بدیهی است که امروزه توسعه صرفاً موضوعی اقتصادی و فنی تلقی نمی‌گردد، بلکه موضوعی است که در رابطه با تحول انسان و محیط او و دستیابی انسان به آینده‌ای مطمئن مفهوم پیدا می‌کند. بنابراین هدف کلی توسعه روستایی به ویژه در کشورهای در حال توسعه، قبل از هرچیز ارتقاء پایگاه اجتماعی روستائیان و تضمین ارزش‌های اجتماعی آنها را از طریق ایجاد شرایطی که آنها را به زندگی آبرومندانه در کنار هم نوعان قادر سازد مورد ارزیابی قرار می‌دهد [۴]. براین اساس توجه به ابعاد انسانی توسعه موجب شده است که سازمان ملل متحد از سال ۱۹۹۰ شیوه‌ی جدیدی برای اندازه‌گیری توسعه ارائه نماید که شاخص توسعه انسانی نام دارد. این شاخص به منظور اندازه‌گیری

تأمین آموزش، کار، بهداشت، مسکن، رفاه اجتماعی، اصلاحات ارضی، توسعه‌ی محلی، ایمنی در برابر آسیب‌های طبیعی و توجه به بخش‌های گوناگون جامعه از جمله زنان و کودکان و ... تأکید می‌کند [۳].

امروزه صاحب‌نظران و اندیشمندان جهان اعتقاد دارند که انسان محور توسعه است و توسعه‌ی انسانی نقش مرکزی در توسعه‌ی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بر عهده دارد. کشوری که قادر به افزایش دانش و آگاهی انسان‌ها نباشد و راه درست بهره‌گیری از سرمایه‌های انسانی را نیاموزد در فرآیند توسعه جهانی راه به جایی نخواهد برد.

۲. بیان مسئله

بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در سال ۱۳۸۵ حدود ۸/۲۲ میلیون نفر از جمعیت کشور در ۶۸۰۰۰ روستا سکونت داشتند که حدود ۳۲ درصد از کل جمعیت کشور را شامل می‌شود. جمعیت روستایی از نظر توسعه در یک محیط ناپایدار و از نظر جغرافیایی در سکونت‌گاه‌هایی کوچک و کاملاً پراکنده زندگی می‌کنند، به طوری که بیش از ۶۵ درصد جمعیت روستایی در نقاطی با کمتر از ۲۵۰ نفر جمعیت سکونت دارند. این دو ویژگی در جامعه‌ی روستایی ایران، یعنی کوچک بودن روستاها باعث گردیده است که آستانه جمعیتی کافی برای ارائه بسیاری از خدمات وجود نداشته باشد و پراکنده بودن روستاها نیز نه تنها دسترسی روستاها به خدمات سایر نقاط را نیز با مشکل مواجه می‌کند، بلکه ساماندهی فضایی روستاها را نیز با چالش مواجه کرده است [۴]. بنابراین برنامه‌ریزی جهت توسعه مناطق روستایی ایران، با این ویژگی‌های مشخص، نیازمند رهیافت و سیاست‌های خاصی است. توسعه روستایی اصولاً مفهومی جدا از توسعه اقتصادی-اجتماعی در سطح کلان یک کشور نیست. توسعه روستایی به عنوان یک مفهوم و مجموعه‌ای از تجربیات و روش‌های گوناگون سازماندهی تولید، ایجاد رفاه و مبادله برای فعالیت‌های روستایی، سابقه‌ی طولانی داشته و تنها منحصر به یک کشور یا نظام خاصی نیست. طبق تعریف بانک جهانی، هدف‌های توسعه روستایی در محدوده یک بخش خلاصه نمی‌شود، بلکه مواردی چون بهبود بهره‌وری، افزایش اشتغال، تأمین حداقل قابل قبول غذا، مسکن، آموزش، بهداشت و

^۱ . Holistic
^۲ . Human Development Index

انسانی منجر به استفاده از درآمد ناخالص داخلی سرانه شده است. توسعه‌ی انسانی بر رشد ظرفیت‌های مادی در کنار پرورش استعداد‌های ذهنی تأکید می‌ورزد. اما رشد اقتصادی را به عنوان ابزار در خدمت زندگی بهتر انسانی به کار می‌گیرد [۳]. شاخص توسعه‌ی انسانی بصورت زیر محاسبه می‌شود

$$HDI = (\text{شاخص امید به زندگی} + \text{شاخص باسودای} + \text{شاخص درآمدی})$$

۴. شاخص توسعه انسانی در روستا امید به زندگی

این شاخص بیانگر طول عمر است و تعداد سال‌های مورد انتظار هر فرد برای زندگی را در بدو تولد نشان می‌دهد. به عبارت دیگر امید به زندگی عبارت است از تعداد سال‌های زندگی یک نوزاد در صورتی که الگوهای غالب در نرخ‌های مرگ و میر گروه‌های سنی مختلف در تمام طول زندگی کودک و تا پایان عمر وی ثابت بماند [۱]. بر اساس آخرین آمار سازمان جهانی بهداشت، ایران در میان ۱۹۲ کشور، در رتبه ۱۳۳ قرار دارد. همچنین در میان استان‌های کشور بیشترین میزان امید به زندگی مربوط به استان‌های تهران و اصفهان می‌باشد و کمترین میزان مربوط به استان سیستان و بلوچستان و کردستان می‌باشد [۸]. امید به زندگی از شاخص‌های مهم و بیانگر وضعیت فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی هر جامعه همچون سطح درآمد، آموزش، بهداشت و .. است.

۵. آموزش

این شاخص ترکیبی از دو شاخص نرخ باسودای بزرگسالان و نسبت ترکیبی خام ثبت‌نام در مدارس ابتدایی، متوسطه و آموزش عالی است [۱]. آموزش از اجزای مهم توسعه انسانی محسوب می‌شود. تقریباً در بیشتر کشورها در مورد ارتباط تحصیلات بیشتر با درآمد بیشتر اتفاق نظر وجود دارد. افراد با سرمایه‌گذاری بیشتر سعی در افزایش دریافتی آتی خود دارند. اسمیت در کتاب خود ارتقای مهارت نیروی کار را به عنوان منشاء اصلی پیشرفت و افزایش رفاه اقتصادی بیان کرد و چگونگی تأثیرگذاری سرمایه انسانی و مهارت این شاخص دستاورد نسبی هر کشور در زمینه‌ی

توانمندسازی انسانی و گسترش دامنه‌ی انتخاب انسان محاسبه می‌شود و مفهوم آن فراتر از افزایش یا کاهش درآمد ملی است. شاخص توسعه‌ی انسانی (HDI) نتیجه‌ی کوششی است به منظور رها کردن دیدگاه تولید مدار که به تولید ناخالص داخلی یا تولید ناخالص ملی تأکید دارد و جایگزین کردن دیدگاه دیگری است که انسان مدار است. شاخص توسعه‌ی انسانی نشان می‌دهد هر کشور یا منطقه تا رسیدن به مرحله‌ی تأمین گزینه‌های ضروری برای کلیه آحاد ملت چه مسافتی را باید طی کند و شاخصی است که میزان توانمندسازی را اندازه‌گیری می‌کند و نشان می‌دهد که اگر مردم سه گزینه اساسی (توان برخورداری از عمر طولانی، توان کسب علم و دانش و توان دسترسی به منابع و امکانات لازم برای برخورداری از سطح یک زندگی مناسب) را در اختیار داشته باشند، خواهند توانست سایر فرصت‌ها را نیز بدست آورند [۶]. برخورداری از زندگی طولانی توأم با سلامتی، دسترسی به آموزش و منابع لازم برای بهره‌مندی از سطح زندگی مناسب و توانایی مشارکت فعال در جامعه، دامنه‌ی انتخاب‌های انسان را گسترش می‌دهد. مایکل تودارو معتقد است توسعه در همه‌ی جوامع باید این اهداف اساسی را پیگیری کند:

۱- دسترسی بیشتر به امکانات تداوم بخش زندگی چون خوراک، مسکن، بهداشت و ...

۲- بالا رفتن سطح زندگی با افزایش درآمد، ایجاد زمینه‌ی اشتغال، آموزش بهتر و ..

۳- گسترش دامنه‌ی انتخاب‌های اقتصادی و اجتماعی افراد و ملت‌ها، با رهاندن آنها از قید بردگی و وابستگی [۷].

توسعه‌ی انسانی ایجاد محیطی است که مردم را قادر سازد استعداد‌های خود را به صورت کامل بارور سازند. بنابراین می‌توان گفت توسعه‌ی انسانی گسترش انتخاب انسان‌هاست. اساس گسترش انتخاب‌ها ایجاد توانایی‌ها یا توانمندسازی انسان است. اهمیت آموزش به عنوان شاخص مهمی از توسعه‌ی انسانی موجب شده است نرخ باسودای بزرگسالان (بر اساس یک سوم ارزش کل) و میزان خام ثبت‌نام تحصیلی در تمام دوره‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. شاخص دیگر امید به زندگی در بدو تولد است که سطح بهداشت و سلامت افراد جامعه را نشان می‌دهد. اهمیت بعد سوم سرمایه فیزیکی و تأثیر آن بر توسعه‌ی

سال ۷۵ داشته‌اند. در سال ۸۵ نیز همچنان استان اصفهان و تهران به همراه استان‌های بوشهر، مازندران، یزد، سمنان و فارس بیشترین میزان باسوادی را در نقاط روستایی دارا هستند.

۶. درآمد

بررسی چگونگی توزیع درآمد در نقاط روستایی کشور یکی از روش‌های ارزیابی سیاست‌های عدالت اجتماعی و بیانگر ابعاد توسعه روستایی می باشد. بر این اساس در جدول شماره ۲ درآمد نقاط روستایی استان‌های کشور در سال ۱۳۸۵ آورده شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال ۱۳۸۵ بالاترین درآمد در نقاط روستایی کشور مربوط به استان‌های فارس و تهران بوده است و پایین ترین درآمد مربوط به استان سیستان و بلوچستان بوده است.

باسوادی و تحصیلات را نشان می‌دهد. نیروی کار بر درآمد شخصی و ساختار دستمزدها را ارائه کرد. والش نشان داد کسب توانمندی از طریق آموزش حرفه‌ای متأثر از عواملی است که انواع سرمایه به تحت تأثیر قرار می‌دهد. لوکاس معتقد است تخصیص منابع به بخش آموزش به مثابه محرکی در رشد اقتصادی موجب افزایش سطح تولید می‌شود [۹].

در جدول شماره ۱ میزان باسوادی جمعیت بالای شش سال در نقاط روستایی استان‌های کشور برای سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ برحسب درصد آورده شده است. نتایج نشان می‌دهد استان‌های آذربایجان غربی و سیستان و بلوچستان تغییر قابل توجهی از سال ۷۵ تا سال ۸۵ داشته‌اند. هر چند استان سیستان و بلوچستان نسبت به سایر استان‌ها همچنان در پایین‌ترین رتبه از لحاظ میزان باسوادی قرار دارد. استان‌های تهران، اصفهان، مازندران، گیلان، سمنان، یزد، فارس، قم و بوشهر بیشترین میزان باسوادی را در

جدول شماره ۱: میزان باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر در نقاط روستایی کشور طی سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ [۱۰].

استان	میزان باسوادی		استان	میزان باسوادی		استان	میزان باسوادی	
	۸۵	۷۵		۸۵	۷۵		۸۵	۷۵
آشرفی	۵۷/۶۱	۶۶/۴۵	خراسان‌ش	۵۹/۹۱	۶۳/۷۱	کرمانشاه	۵۸/۹۱	۶۸/۳۶
آغربی	۴۹/۳۹	۶۱/۳۸	خوزستان	۵۳/۸۷	۶۵/۲۴	کهگیلویه و بویر احمد	۵۵/۵۴	۶۶/۰۹
اردبیل	۵۶/۲۸	۶۶/۱۸	زنجان	۵۶/۴۵	۶۷/۱۱	گلستان	-	۶۸/۲۱
اصفهان	۶۸/۸۱	۷۳/۳۴	سمنان	۶۶/۰۴	۷۱/۷۲	گیلان	۶۴/۲۰	۶۹/۴۲
ایلام	۵۹/۷۳	۶۸/۳۴	سیستان و بلوچستان	۳۷/۷۵	۵۰/۱۴	لرستان	۵۶/۴۸	۶۷/۱
بوشهر	۶۳/۳۸	۷۴/۱۵	فارس	۶۴/۸۵	۷۳/۷۹	مازندران	۶۴/۵۶	۷۳/۱۶
تهران	۶۸/۱۹	۷۴/۰۱	قزوین	-	۷۰/۰۹	مرکزی	۶۱/۲۵	۶۷/۰۳
چهارمحال و بختیاری	۵۹/۴۷	۶۸/۷۳	قم	۶۱/۱۱	۶۵/۹۹	هرمزگان	۵۲/۸۲	۶۶/۲۹
خراسان چ	۵۹/۹۱	۶۴/۵۴	کردستان	۴۸/۸۵	۶۳/۱۴	همدان	۶۰/۶۶	۶۹/۷۴
خراسان ر	۵۹/۹۱	۶۸/۵۹	کرمان	۵۸/۲۹	۶۶/۱۶	یزد	۶۰/۱	۷۲/۱۴

جدول شماره ۲: درآمد نقاط روستایی استان‌های کشور در سال ۱۳۸۵ بر اساس ریال [۱۱].

نام استان	درآمد سال ۱۳۸۵	نام استان	درآمد سال ۱۳۸۵

۵۹۷۴۷۳۳۲	فارس	۴۷۱۰۶۹۴۹	متوسط کشور
۴۲۶۷۳۶۷۴	قم	۴۳۲۰۴۶۷۹	آشرفی
۴۴۹۷۸۸۶۳	کردستان	۵۵۲۰۹۱۱۲	آغربی
۴۲۲۶۶۸۱۹	کرمان	۵۳۵۵۱۱۳۰	اردبیل
۴۴۸۸۶۶۸۸	کرمانشاه	۵۳۴۷۸۱۵۹	اصفهان
۳۷۴۳۳۹۲۱	کهگیلویه و بویراحمد	۴۶۲۹۹۰۸۸	ایلام
۴۶۲۸۸۸۴۰	گلستان	۴۹۴۱۴۸۱۴	بوشهر
۳۸۸۴۸۲۹۸	گیلان	۵۸۷۴۶۹۹۸	تهران
۳۵۱۹۶۱۳۶	لرستان	۴۴۱۸۹۳۱۳	چهارمحال و بختیاری
۷۳۳۲۲۷۵۷	مازندران	۳۴۰۳۳۰۳۷	خراسان رضوی
۳۵۴۵۰۴۱۰	مرکزی	۵۱۲۳۵۹۱۳	خوزستان
۴۹۰۵۳۹۷۴	هرمزگان	۴۷۴۲۰۵۲۴	زنجان
۴۶۲۴۷۹۲۵	همدان	۳۳۹۸۷۵۲۳	سمنان
۴۶۳۱۰۰۰۶	یزد	۳۰۱۸۴۳۱۶	سیستان و بلوچستان

۷. شاخص توسعه انسانی

نشان می دهد که در سال ۱۳۸۵ بالاترین میزان شاخص توسعه انسانی در تهران ۰/۶۹ و فارس ۰/۶۴ و کمترین آن در سیستان و بلوچستان به میزان ۰/۵۱ وجود داشته است. در جدول شماره ۳ شاخص توسعه انسانی برای نقاط روستایی استان های کشور آورده شده است. توجه به جدول جدول شماره ۳ شاخص توسعه انسانی در نقاط روستایی کشور در سال ۱۳۸۵ [۱۲].

HDI سال ۱۳۸۵	نام استان	HDI سال ۱۳۸۵	نام استان	HDI سال ۱۳۸۵	نام استان
۰/۵۹	کرمانشاه	۰/۵۹	خراسان رضوی	۰/۶۰	متوسط کشور
۰/۵۹	کهگیلویه و بویراحمد	۰/۶۱	خوزستان	۰/۶۰	آشرفی
۰/۶۲	گیلان	۰/۶۱	زنجان	۰/۵۷	آغربی
۰/۵۹	لرستان	۰/۶۳	سمنان	۰/۶۳	اردبیل
۰/۶۲	مازندران	۰/۵۱	سیستان و بلوچستان	۰/۶۵	اصفهان
۰/۵۹	مرکزی	۰/۶۴	فارس	۰/۶۰	ایلام
۰/۶۲	هرمزگان	۰/۵۸	قم	۰/۶۳	بوشهر
۰/۵۹	همدان	۰/۵۶	کردستان	۰/۶۹	تهران
۰/۶۲	یزد	۰/۵۹	کرمان	۰/۶۱	چهارمحال و بختیاری
				۰/۵۸	خراسان ج

۹. جمع بندی و نتایج

جایگاه منحصربه فرد و بی بدیلی دارد. چرا که، از انسان هم به عنوان هدف توسعه و هم به عنوان ابزار توسعه یاد می شود. آمار و ارقام موجود نشان می دهند که هنوز مناطق روستایی ایران از توسعه انسانی قابل توجه برخوردار نمی باشند، که این خود می تواند منشاء بسیاری از نابسامانی های اجتماعی باشد. از آنجا که با توجه به تعاریف کلاسیک توسعه در نهایت به توسعه انسانی و اخیراً توسعه پایدار می رسیم در نتیجه بررسی شاخص توسعه انسانی و ارزیابی زیرشاخص های آن می تواند یکی از معیارهای کاربردی و مهم برای بررسی نقاط قوت و ضعف مناطق و تخصیص بهتر و هدفمندتر سرمایه گذاری ها برای ارتقای مناطق محروم به خصوص روستاها باشد. بررسی های موجود در خصوص شاخص

توسعه روستایی فرآیندی چندبعدی است که موضوع آن بهبود و ارتقای کیفیت زندگی اقشار فقیر و آسیب پذیر اجتماع روستایی است. فرآیندی که با بهره گیری از سازوکارهایی چون برنامه ریزی، سازماندهی و ایجاد دگرگونی های مناسب در ساختار ذهنی و اجتماعی روستاییان، تلاش می کند در آنها توان و اختیار بهره گیری از قابلیت ها و منابع در اختیارشان را تقویت کند تا به واسطه آن بتواند وضعیت موجودشان را به وضعیت مناسب تر و مطلوب تر تغییر دهد. رسیدن به چنین اهدافی، نیازمند توسعه ای پایدار می باشد که در آن به تمامی ابعاد و جنبه های توسعه بطور همزمان توجه شده باشد. از میان ابعاد مختلف توسعه، بحث انسان و منابع انسانی

[۱۱] هفته‌نامه خبری- تحلیلی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور "شاخص‌های توسعه انسانی" ضمیمه اقتصادی، شماره دوازدهم، ۱۳۸۱، صفحات ۱ تا ۴.

[۱۲] هفته‌نامه برنامه، سال هشتم، شماره ۳۵۸، اسفند ۱۳۸۸.

توسعه‌ی انسانی در مناطق روستایی، حکایت از آن دارد که اکثر مناطق مرزی کشور از توسعه پایین‌تری نسبت به مناطق مرکزی برخوردارند. در واقع اختلاف بین حاشیه و مرکز در مناطق روستایی ایران از جنبه توسعه یافتگی بسیار زیاد است. شاخص توسعه انسانی در نقاط روستایی ایران در سال ۱۳۸۵ برابر با ۰/۶۰ بوده است. بالاترین میزان شاخص مربوط به استان‌های تهران و فارس و کمترین آن به استان سیستان و بلوچستان بوده است.

منابع

- [۱] صادق بختیاری و دیگران "بررسی جایگاه استانهای کشور از منظر شاخص توسعه انسانی" مجله دانش و توسعه، شماره ۱۹، ۱۳۸۵، صفحات ۳۹-۱۱.
- [۲] گی روشه، تغییرات اجتماعی، ترجمه‌ی منصور وثوقی، تهران، (۱۳۸۴): نشر نی.
- [۳] صمد کلانتری و محمد گنجی "شاخص‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی در ایران" مجله اطلاعات سیاسی- اقتصادی، شماره ۲۱۱ و ۱۳۸۴، ۲۱۲، صفحات ۱۴۶ تا ۱۶۱.
- [۴] خلیل کلانتری و دیگران "چالش‌های عمده توسعه روستایی در ایران برای دستیابی به توسعه پایدار" نامه علوم اجتماعی، شماره ۸، ۱۳۸۶، صفحات ۱۲۰-۱۰۳.
- [۵] مهندسان مشاور DHV "رهنمودهایی برای برنامه ریزی مراکز روستایی" ترجمه سید جواد میر و همکاران، تهران، ۱۳۷۱، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی وزارت جهاد سازندگی.
- [۶] حسین عباسی‌نژاد و علی‌نقی رفیعی امام "ارزیابی شاخص توسعه انسانی در مناطق روستایی ایران" مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۷۲، ۱۳۸۵، صفحات ۵۴-۳۱.
- [۷] مایکل تودارو "توسعه‌ی اقتصادی در جهان سوم" ترجمه غلامعلی فرجادی، تهران، ۱۳۷۸، موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی توسعه.
- [۸] هفته‌نامه سلامت، امید به زندگی در ایران چقدر است؟، شماره سید و یک، ۱۳۸۹، صفحه ۳.
- [۹] بیژن باصری و علیرضا فرهادی کیا "تحلیل عوامل مؤثر بر شاخص توسعه انسانی در استان زنجان" فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سال شانزدهم، شماره ۴۷، صفحات ۲۳-۵.

[۱۰] WWW.SCI.ORG.IR

SID

سرویس های
ویژه

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

عضویت در
خبرنامه

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

مباحث پیشرفته یادگیری عمیق؛
شبکه های توجه گرافی
(Graph Attention Networks)

کارگاه آنلاین آموزش استفاده از
وب آوساینس

کارگاه آنلاین مقاله روزمره انگلیسی